

**Міжнародна науково-практична конференція
«ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА І НАУКА: ВИКЛИКИ І ПОСТУП»,
присвячена 140-річчю географії у Львівському університеті
Україна, м. Львів, 18–20 травня 2023 р.**

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Володимир Кубійович. Мемуари. Роздуми. Вибрані листи / упоряд. О. Шаблія. Париж–Львів, 2000. Т. II. 1024 с.
2. Кубійович В., Федів І. З життя Географічної Комісії Наукового Товариства ім. Шевченка. *Новий час* (Львів). 1930. 21 березня. Ч. 32. С. 5.
3. Листування Степана Рудницького / упоряд. П. Штойко. Львів: НТШ, 2006. 435 с.
4. Ровенчак І. НТШ: утворено Географічну комісію. *За радянську науку*. Львів, 1990. 20 березня. № 10. С. 4.
5. Ровенчак І. Географічна комісія НТШ. До 70-річчя створення. *Вісник НТШ*. Львів, 2000. Ч. 2. С. 28–29.
6. Ровенчак І. Географічна комісія НТШ (До 80-річчя створення). *Вісник НТШ*. Львів, 2010. Ч. 44. С. 11–13.
7. Ровенчак І. Географічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка. *Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія*. Київ–Тернопіль–Львів, 2016. Т. 3. С. 542–545.
8. Т. Шевченко і українська національна культура: матер. наук. симпоз. Львів: Світ, 1990. С. 143.
9. Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка. Львів, 1930. Ч. 69–70. С. 86.
10. Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка. Львів, 1932. Ч. 71. С. 39.
11. Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка. Львів, 1935. Ч. 72. С. 85.
12. Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка. Львів, 1937. Ч. 73. С. 71.
13. Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка. Львів, 1939. Ч. 74. С. 57.
14. Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка. Мюнхен, 1945. Ч. 75. С. 23.
15. Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка за роки 1989–1990. Львів: НТШ, 1993. Ч. 82. С. 74–75.
16. ЦДІА України у Львові. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 97. Спр. 250.

* * *

УДК [929:001-051](477)"1935/2023"О.Шаблій:82-94

**ТРИВИМІРНІСТЬ ПОСТАТІ ПРОФЕСОРА ШАБЛІЯ
У СВІТОГЛЯДІ АСПІРАНТА**

Юрій Борсук

Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна

Подано особисті спогади про наукову діяльність професора Шаблія у різних аспектах. Розглянуто історико-генетичну сутність у становленні його постаті в науково-освітньому просторі. Виділено три ознаки централізму в академічному образі Шаблія. Проведено символізацію професора у трьох вимірах: реальному (Курівці), концептуальному (кафедра), віртуальному (геопросторова організація суспільства).

Ключові слова: тривимірність, світогляд, професор, Олег Шаблій, аспірант.

**THE THREE-DIMENSIONALITY OF PROFESSOR SHABLIY
IN THE VIEWPOINT OF A POST-GRADUATE STUDENT**

Yurii Borsuk

Lviv Ivan Franko National University, Lviv, Ukraine

Personal memories of Professor Shabliy's scientific activity in various aspects are presented. The historical and genetic essence in the formation of his figure in the scientific and educational space is considered. Three signs of centrism in Shabliy's academic image are highlighted. Symbolization of the professor is carried out in three dimensions: real (Kurivtsi), conceptual (cathedra), virtual (geospatial organization of society).

Keywords: three-dimensionality, worldview, professor, Oleh Shabliy, graduate student.

Шаблій Олег Іванович!..

Що заковане в цьому ПІБ? Якщо більш аббревіаційно, то просто ШОІ. До речі, в наукометричному світі використовується серійний індексний номер DOI, що є співзвучним із аббревіатурою ШОІ (латинською вийде ShOI). Однак не буду технократично підходити до постаті вченого, енциклопедиста... й мого наукового керівника.

В першу чергу спробую застосувати історико-генетичний підхід у пізнанні професора. Я можу простежити науковий шлях Олега Івановича від першого курсу, тобто з 2014 року. Саме

**Міжнародна науково-практична конференція
«ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА І НАУКА: ВИКЛИКИ І ПОСТУП»,
присвячена 140-річчю географії у Львівському університеті
Україна, м. Львів, 18–20 травня 2023 р.**

тоді професор Шаблій проводив лекції студентам спеціальності «Географія». Мені довелося відчути всі сторони суспільної географії й екстраполювати себе в геопросторову організацію суспільства. Тоді це суспільство було мені ще студентським, зовсім не кафедральним чи якимось науковим. Очевидно, студенту-першокурснику зовсім паралельно запам'ятовувати назви конкретної кафедри... Але я запам'ятав їх тоді, коли щойно поступив.

Кафедра економічної і соціальної географії завжди манила назвою, бо здавалась наближеною до економічного факультету. Хто не хотів тоді вчитись економічної науки? Можливо, і я хотів, тому вважав, що перехід на здобуття спеціалізації економічна і соціальна географія буде шляхом до вступу на магістра економічного факультету.

Тоді я ще не знав, що в кожного студента-географа незалежно від кафедри буде диплом бакалавра однакового зразка. Тоді ж не знав, що Олег Іванович колись читав лекції з дисципліни «Географія транспорту» для студентів економічного факультету. Але тоді я точно знав, що потрібно вибирати кафедру економічної і соціальної географії, бо там вивчається транспорт і загалом досліджується інфраструктура. Саме це модерне слово з префіксом інфра стало підґрунтям мого кафедрального шляху під керівництвом ще доцента Степана Кузика.

Інфраструктура розглядалась у багатьох аспектах, але я спрямував курсову роботу відносно транспорту. Вже на четвертому курсі мого навчання проф. Шаблій порекомендував зорієнтуватись на аналізі транспортно-логістичної інфраструктури. В цьому напрямку я працював під час магістерського навчання.

У цей же період наприкінці 2018 р. я розпочав трудову кар'єру, працюючи старшим лаборантом. Мені довелося доволі продуктивно працювати з професором. Особливо плідною видалась робота над підготовкою матеріалів до четвертого тому книги «Суспільна географія». Олег Іванович тоді активно займався пошуком істинності, тому назвав даний том «У пошуках істини». Наскільки мені відомо, це був його найулюбленіший том із серії випусків «Суспільної географії». До кінця 2019 р. було видано цю книгу, а далі мені довелося, можливо, розчарувати професора, йдучи працювати на іншу роботу не за фахом.

От щось таки Шаблій побачив у мені, тому й не погоджувався до кінця із таким рішенням... Але підштовхував до вступу в аспірантуру. Вийшло так, що професора Шаблія було призначено моїм науковим керівником. Це мені дуже сподобалось – бути аспірантом найбільш цитованої людини у галузі суспільно-географічних наук. Уже наприкінці першого курсу аспірантури я здійснив опрацювання епістолярної спадщини професора. Особисто не міг повірити, що в нього зберігались рукописи листів від 1958 р. Потім це все було оцифровано, оскільки Шаблій планував доповнити п'ятий том чимось неординарним. Однак листи не потрапили до згаданого тому й були подані вже в шостому.

До кінця життя Шаблій Олег Іванович працював над оформленням авторських видань. Остання його ділова розмова відбулась 28 грудня 2022 р. з художником університетського видавництва Василем Роганом стосовно обкладинки майбутньої книги «Світочі українського духу». Якимось випадково під час телефонної розмови пан Шаблій назвав цю трилогію СУД.

Тут можна сформулювати дедуктивний концепт ідей професора: Світ, Україна, Держава. Виключно Олег Шаблій розглядає простір у вигляді світів, регіонів, концептів (разом із де Блієм і Мюллером). У його розумінні Україна також є своєрідним світом, що видно з перевидання напрацювань Степана Рудницького «Чому ми хочемо самостійної України». До цього ще варто додати розроблену шестичленну регіоналізацію України, графічну символіку Великого Державного Герба тощо.

Професор любив Україну, витворював її неповторну самобутність у живописі. Так чи інакше, він походив із козацького роду. Про це свідчить і його прізвище, що є спільнокореневим зі словом шабля. Очевидно, шаблій був відповідальним у Січі за постачання шабельної амуніції. І при цьому шаблій – це той, хто носив шаблю. І сталося так, що хтось із нащадків Олега Івановича облаштувався у селі Курівці. Можливо, власники села вже тоді формували довкола себе реєстрових козаків, що могли носити шаблі. Проте це лише здогадки...

Фактом залишається сучасне абсолютне поширення цього прізвища. Найбільше носіїв Шаблій мешкає у місті Кривий Ріг Дніпропетровської області. Він не міг зупинити зацікавлення у цьому дослідженні, коли почув таку точну аналітику. Також випадково було встановлено, що

**Міжнародна науково-практична конференція
«ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА І НАУКА: ВИКЛИКИ І ПОСТУП»,
присвячена 140-річчю географії у Львівському університеті
Україна, м. Львів, 18–20 травня 2023 р.**

відстань від села Курівці Тернопільської області до Львова вздовж залізниці дорівнює 126 км, аналогічно максимальному простяганню Кривого Рогу з півночі на південь. Тобто ойкумена Курівці – Львів сягає розміру одного «залізного міста». Поки металурги далі продовжують удосконалювати мережу криворізького метротраму довжиною понад сотню кілометрів, залізничною ділянкою Львів – Тернопіль через зупинний пункт Курівці-Тернопільські від 1870 р. стабільно курсують потяги. І так це все відбувається у паралельній реальності знову й назажди. Проте назажди знову не стається.

У кожній паралельності формуються потоки, кінцеві точки яких постійно змінюються. За прикладом залізничного руху здійснюється і переміщення людського об'єкт-суб'єкта в заданій системі координат. Останній час характеризується нестабільністю у геопросторі. Це видно з геологістичних потоків. На жаль, через Курівці вже не проїжджають пасажирські поїзди, кінцеві точки яких були в Сімферополі й Маріуполі. Їхні маршрути скорочені до Запоріжжя через воєнну агресію російської федерації проти України. В цьому ж контексті здатність до звуження має і людське життя. Ніхто не може спрогнозувати кінцевої точки в розкладі життя.

Хвиля переходу в іншу вимірність почала підніматись уже на початку 2023 р., коли професор раптово захворів... і вже не приїхав більше на роботу.

«Тримайся», – час від часу говорив Олег Іванович, ідучи з кафедри додому. Так сказав мені, коли подзвонив... уже востаннє. Одне слово-речення, але скільки в ньому символів: триматись у колі вірних людей (варто згадати його розуміння «коло хати»), триматись науки (чого мені завжди нагадував), триматись України... І згадані символи можна звести до трьох концепцій істини: родинцентризму, наукоцентризму, україноцентризму.

Шкода, що не всі істини йому вдалось описати. Знаю, що в нього була мрія видати сьомий том «Суспільної географії», окремі рукописи якого збереглись у мене. І при цьому згадую уже підготовлений шостий том, у якому подається епістолярна спадщина автора (листи, щоденники).

У професора було багато напрацювань, усі хотів найшвидше реалізувати. Але все... ця невідома нашому світогляду некросфера, що перенесла його чи то в засвіти, чи то в геокосмо-техносвіти...

А наприкінці лютого вже минає 40 днів!.. минає...

В кожного пам'ять про Олега Івановича буде проявлятися у різних подіях. У мене глибоким спогадом є його вміння до істинотворення.

Олег Шаблій здебільшого формував істини з трьох ознак: об'єкти поділяв на реальні, концептуальні й віртуальні; виділяв трикутник духовності Волині й Тернопільський геокосмічний трикутник; описував три об'єкти польськості Львова (Високий Замок, пам'ятник Міцкевичу, Костел Святої Ельжбети)...

У майбутній книзі «Світочі українського духу» використав також своєрідну тривимірність: Шевченка, Шашкевича, Франка. Це й не дивно: творчий доробок Шевченка став основою геопоетики, батьківщина Шашкевича (с. Підлисса) була місцем польових досліджень у колись діючому Олеському районі, альма-матер під патронатом Франка підняла славу вченого в Україні та світі. До останнього необхідно додати Міжнародну премію імені Івана Франка, якою було відзначено професора Шаблія.

У мене символ його постаті буде складатись із трьох аспектів: Курівців, кафедри й геопросторової організації суспільства. Ці складові можна віднести до трьох об'єктів: село Курівці є реальним, кафедра економічної і соціальної географії ЛНУ ім. І. Франка – концептуальним, геопросторова організація суспільства – віртуальним.

Вперше довелось побачити Курівці під час поїздки до Криму 2011 р. Як би ж тоді я знав, що через 10 років буду працювати під керівництвом Великої людини з цього поселення, буду мати підписану автором книгу «Село на золотому Поділлі». А село запам'яталось, особливо заболоченою заплавою невідомої мені річки із зупинним пунктом Курівці-Тернопільські. В цьому ж році я організував собі ще екскурсію до міста Тернопіль, тому знову проїжджав перегін Озерна – Глибочок-Великий із зупинкою електропоїзда в Курівцях. Тоді ж і краще роздивився тогтоврі ландшафти подільського краю.

Наступним геотопосом варто вважати кафедру, як місце становлення професора. Я зауважив, що під час телефонних розмов Олег Іванович ніколи не сказав: «Юрку, ти вже на факультеті?»

**Міжнародна науково-практична конференція
«ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА І НАУКА: ВИКЛИКИ І ПОСТУП»,
присвячена 140-річчю географії у Львівському університеті
Україна, м. Львів, 18–20 травня 2023 р.**

Він постійно використовував дефініцію кафедра, що є свідченням такого собі кафедроцентризму. Кафедра також виступає реальним об'єктом і суб'єктом (коли мова йде про структуру факультету), але головна її функція спрямована на концептуалізацію географічного простору. Саме кафедрою економічної і соціальної географії розвинуто Львівську суспільно-географічну школу, піднесено з небуття постаті українського землезнання, опрацьовано різні види атласів.

Геопросторова організація суспільства... термін, що спочатку є незрозумілий студентам, але потім легко запам'ятовується після посвяти. В цьому розумінні така територіально-просторова організація є чимось віртуальним. Майбутність також належить до віртуальної невідомості. В нашому розумінні майбутнім буде проекція думок на рівні підсвідомості. До ГОС можна віднести багато всього, часом і позаземного. Можливо, й некросферу, бо в засвітах теж існує якась абстракція уже нематеріального суспільства з іншим виміром існування.

Але цього нам ніхто не скаже!..

* * *

УДК 910.27(477)

**НАВЧАЛЬНО-ДОВІДКОВІ АТЛАСИ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ, РОЗРОБЛЕНІ
ЛАБОРАТОРІЄЮ «КОМПЛЕКСНОГО АТЛАСНОГО КАРТОГРАФУВАННЯ»**

Іван Ровенчак, Марія Хоминець, Марія Пелех

Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна

Характеризується діяльність лабораторії «Комплексного атласного картографування» кафедри економічної і соціальної географії географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Розглядаються картографічні твори, у розробці яких брала участь навчальна лабораторія. Детально характеризуються навчально-довідкові атласи трьох областей України – Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської. Зазначаються провідні принципи розробки цих атласів. У статті поміщено два рисунки.

Ключові слова: тематичне картографування, атласне картографування, навчально-довідкові атласи, лабораторія.

**EDUCATIONAL AND REFERENCE ATLASES OF THE REGIONS OF UKRAINE
DEVELOPED BY THE COMPLEX ATLAS MAPPING LABORATORY**

Ivan Rovenchak, Mariya Khomynets, Mariya Pelekh

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

The activity of the educational laboratory «Complex Atlas Mapping» of the Department of Economic and Social Geography of the Faculty of Geography of Ivan Franko National University of Lviv is characterized. Cartographic works, in the development of which the educational laboratory participated, are considered. Educational and reference atlases of three regions of Ukraine – Lviv, Ivano-Frankivsk, Zakarpattia – are characterized in detail. The leading principles of the development of these atlases are indicated. The article contains two figures.

Keywords: thematic mapping, atlas mapping, educational and reference atlases, educational laboratory.

Складання навчально-довідкових атласів адміністративних областей є окремим напрямком комплексного атласного картографування. В 1980–1997 рр. в Україні створено 12 навчально-довідкових атласів областей. Першим був атлас Київської – 1980 р., далі Донецької – 1982 р., Ровенської – 1985 р., Вінницької – 1987 р., Волинської – 1991 р., Чернігівської – 1991 р., Харківської – 1993 р., Сумської – 1995 р., Запорізької – 1997 р. областей. Три із 12 атласів були створені в лабораторії «Комплексного атласного картографування» кафедри економічної і соціальної географії географічного факультету Львівського університету ім. І. Франка. Це атласи Львівської – 1989 р., Івано-Франківської – 1990 р. та Закарпатської – 1991 р. областей [2, с. 359–362].